

SIVIILIPALVELUSKESKUS
CIVILTJÄNSTCENTRALEN

Civiltjänstens grundutbildningsperiod: Läroplan

Innehållsförteckning

1. Allmänt	2
1.1 Grundutbildningens mål	2
1.2 Grundutbildningsperiodens uppbyggnad.....	2
1.3 Svenskspråkig utbildningsperiod.....	3
2. Utbildningsperiodens innehåll	3
2.1 Ämnen som är gemensamma för alla	3
Civiltjänstgöringens grunder.....	3
För dem som saknar tjänstgöringsplats: Effektiviserad ansökan om tjänstgöringsplats.....	4
Hälsa, välbefinnande och säkerhet	4
2.2 Brand-, räddnings- och befolkningsskydd – PP.....	5
Säkerhet och befolkningsskydd	5
Grundkurs för ordningsvakt.....	6
2.3 Miljö och samhälle - YKS.....	6
Miljö och utveckling	6
Miljösäkerhet	7
2.4 Medborgarpåverkan – KAVA	8
Politisk och samhällelig verksamhet	8
Hållbar utveckling och mänskliga rättigheter	9
Väpnade konflikter och konfliktlösning.....	9
2.5 Förebyggande av våld – VÅKE	9
Kunskap om våld	10
Självkännedom.....	10
Social- och hälsovårdsbranschens säkerhetskortsutbildning.....	10
2.6 Vardagssäkerhet – ATU	10
Samhällets och samfunds beredskap.....	11
Individuell beredskap	11

1. Allmänt

Civiltjänsten omfattar en grundutbildningsperiod, en samhällsnyttig arbetstjänst av civil karaktär, extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering (3 § i civiltjänstlagen). Grundutbildningsperioden varar i 28 dagar och den utförs på Civiltjänstcentralen. Utbildningsperioden fullgörs av alla civiltjänstgörare i början av tjänstgöringen. Grundutbildningsperiodens syfte är att stödja de allmänna medborgarfärdigheterna, ge allmänna färdigheter i fråga om befolkningsskydd och räddningsverksamhet samt att ge färdigheter för fullgörande av arbetstjänsten (2 § i civiltjänstlagen).

Grundutbildningsperiodens och arbetstjänstens sammanlagda längd är 347 dygn.

Cirka 2 100 värnpliktiga ansöker varje år om civiltjänst. Cirka 1 300 civiltjänstgörare utbildas varje år. Utbildningen genomförs i 11 utbildningsperioder.

Läroplanen utvecklas i samarbete mellan arbets- och näringsministeriet och civiltjänstcentralen. Utbildningsperioden utvecklas, styrs och utvärderas av utbildningssektionen som lyder under delegationen för civiltjänstärenden.

1.1 Grundutbildningens mål

Grundutbildningens syfte är att öka civiltjänstgörarens allmänna medborgarfärdigheter, ge allmänna färdigheter i fråga om befolkningsskydd och räddningsverksamhet samt att ge färdigheter för fullgörande av arbetstjänsten enligt 2 § i civiltjänstlagen. Under grundutbildningsperioden får civiltjänstgöraren information om frågor gällande arbets säkerhet. Utbildningsperioden är i sin helhet allmännyttig och under den har civiltjänstgöraren möjlighet att skaffa sig kunskaper och färdigheter som även behövs senare i arbetslivet. Utbildningen är inriktad på kunskaper, färdigheter och beredskap som utnyttjas under normala förhållanden för att förbättra delaktighet och säkerheten i vardagen. Civiltjänstgörarna uppmuntras att utnyttja de kunskaper, färdigheter och beredskaper de fått även efter civiltjänsten till exempel i frivilligarbete.

1.2 Grundutbildningsperiodens uppbyggnad

Grundutbildningsperiodens längd är 28 dygn. Arbetstiden under utbildningsperioden är 36 lektioner per vecka. Veckoslut och söckenhelger är lediga. Under hela utbildningsperioden är antalet undervisningstimmar 144, varav 84 är ämnen som är gemensamma för alla och 60 är ämnen i enlighet med det egna inriktningsoptionen. Undervisningen ordnas i huvudsak på dagtid.

Utbildningsperioden genomförs i regel enligt fem olika inriktningsoptioner. Civiltjänstgörarna får välja grupp själva, men man försöker få grupperna att bli ungefär lika stora. Den vanliga gruppstorleken är ca 30 personer. Undervisningsmetoderna omfattar bland annat föreläsningar, gruppdiskussioner, praktiska övningar, exkursioner och skriftliga uppgifter både ensamma och i grupp.

Undervisningen utvecklas kontinuerligt och försök utförs samt man reagerar på aktuella ämnen, varför innehållet i olika utbildningsperioder inte är identiskt fastän ramen är densamma. Antalet undervisningstimmar som anges i detta dokument är riktgivande.

1.3 Svenskspråkig utbildningsperiod

Utbildningsperioden genomförs på svenska två gånger per år. Läsordningen för perioden är en ändamålsenlig kombination av innehållet i de finska inriktningalternativen, varför innehållet i den svenska utbildningsperioden inte beskrivs närmare i detta dokument.

2. Utbildningsperiodens innehåll

2.1 Ämnen som är gemensamma för alla

Syftet med de ämnen som är gemensamma för alla är att lägga grunden för utförandet av civiltjänsten. Efter avslutad utbildningsperiod känner civiltjänstgöraren till civiltjänstlagstiftningen samt civiltjänstgörarens rättigheter och skyldigheter. Han har en allmän syn på historien beträffande allmän värnplikt, civiltjänst och vapenvägran. Han har grundläggande kunskaper i vardags säkerhet. Sammanlagt 84 lektioner utgörs av ämnen som är gemensamma för alla.

Civiltjänstgöringens grunder (28 lektioner, bilaga 1)

- Information om civiltjänstcentralen och utbildningsperioden (10 lektioner)
 - Direktörens timme
 - Presentation av utbildningsperioden och verksamhetspraxis
 - Presentation av hälsoklinikens tjänster
 - Lär känna din egen grupp och gruppering
 - Respons och incheckning
- Civiltjänstlagen (8 lektioner)
 - Innehållet i civiltjänstlagen
 - Civiltjänstgörarens uppehålle och förmåner
 - Information och råd i FPA-frågor
- Den allmänna värnpliktens historia (10 lektioner)
 - Utveckling av civiltjänstlagen till dess nuvarande form
 - Vapenvägrandets historia
 - Allmän värnplikt i andra länder
 - Vapenvägrarförbundet presenterar sig

För dem som saknar tjänstgöringsplats: Effektiviserad ansökan om tjänstgöringsplats (26 lektioner, bilaga 2)

- Ansökan om tjänstgöringsplats
- Utarbeta ett CV, identifiera dina styrkor
- Kontakta potentiella tjänstgöringsplatser
- Förberedelser inför intervju
- Väglett uppgörande av en plan för ansökan om tjänstgöringsplats
- De som har en tjänstgöringsplats får duglighetspermission i stället för denna undervisning

Hälsa, välbefinnande och säkerhet – 30 lektioner

- Första hjälpen: FRK FHJ1® (16 lektioner, bilaga 3)
 - Hjälperksamhet vid olika olycksituationer och sjukdomsfall
 - Förebyggande, identifiering och första hjälpen av vanliga sjukdomsfall
 - Livshotande andningssvårigheter och första hjälpen för dem, användning av adrenalininjektor
 - Identifiering av störningar i blodcirkulationen, kontroll av stora blödningar med olika förband
 - Grundläggande återupplivning enligt gällande anvisningar, användning av hjärtstartare
 - Förebyggande och första hjälpen av olyckor som sår, frakturer, brännskador och elektriska skador
 - Nödcentralverkets verksamhet, applikationen 112 Suomi, Giftinformationscentralen
 - Hjälparens ork samt psykiska första hjälpen
- Kroppsvård och motion (8 lektioner, bilaga 4)
 - Betydelsen av fysisk aktivitet som en faktor för att upprätthålla allmän kondition och hälsa
 - Kroppsvårdsövningar
 - Aktivitetseftermiddag – valfritt innehåll som kompletterar fysisk, funktionell eller annan träning, utbudet varierar beroende på till exempel årstid. Exempel på möjligheter är:
 - Jogging
 - Fortsättningskurs i kroppsvård
 - Gymträning
 - Mindfulness
 - Tilläggskurs i användning av maktmedel för ordningsvakt
 - Fotboll
 - Matlagningskurs
 - Hygienpassutbildning och prov
 - Utforska astronomi
 - Vattenräddning
- Hantera din egen ekonomi (4 lektioner)
 - Sparande
 - Budget
 - "Dyra pengar", dvs snabbblån mm.
 - Kredituppgifternas betydelse
 - Att agera i problemsituationer
 - Placerande

- Trafiksäkerhet — Trafikskyddets gästföreläsning (2 lektioner)
 - Säkert trafikbeteende
 - Attityder i trafiken

2.2 Brand-, räddnings- och befolkningsskydd – PP

Målet med PP-inriktningens alternativet är att utbilda civiltjänstgörarna att fungera i räddningsverksamhet och assisterande uppgifter i anslutning till befolkningsskydd samt öka beredskapen att agera på ett sätt som förebygger olyckor. Efter utbildningen förstår civiltjänstgöraren säkerhetsrisker som hänför sig till olika situationer, kan vara förberedd på förhand och agera lugnt då en olycka inträffar.

Under utbildningsperioden avlägger PP-civiltjänstgörarna en grundkurs för ordningsvakter och får ett officiellt intyg över kursen. Kursen omfattar teoretisk undervisning, övningar i användning av fysiska maktmedel samt ett prov. Efter att ha gått kursen och fått provet godkänt kan civiltjänstgörarna ansöka om ett ordningsvaktkort från polisen som gäller fem år. Ordningvakter behövs till exempel vid offentliga möten och publikevenemang. Gruppmedlemmarna får också information om hur man på ett säkert sätt kan anordna ett litet eller något större publikevenemang.

Under utbildningsperioden avläggs även en kurs i heta arbeten (SPEK). De som blivit godkända i kursen får ett kort för heta arbeten. Färdigheter i brandsäkerhet och primärsläckning fås på AS1-primärsläckningskursen. Vanligtvis ordnas även en kurs om trygghet i vardagen, som syftar till att man lär sig identifiera och förebygga de vanligaste farorna i samband med boende. På kursen bekantar vi oss också med grunderna för räddningsplanering.

PP-gruppen bekantar sig också med Den frivilliga räddningstjänstens (VAPEPA) verksamhet både teoretiskt och praktiskt i form av en sambands- och sökövning. Övningen utförs i den närliggande skogen så att en frivillig gruppmedlem gömmer sig i skogen och resten av gruppen söker honom i enlighet med Vapepas verksamhetsätt och använder PMR-telefoner i enlighet med sambandsutbildningen. I övningen deltar även räddningshundar från någon förening som underlyder Finlands Räddningshundförbund.

Säkerhet och befolkningsskydd – 28 lektioner

- Kunskaper om våld (4 lektioner)
 - Det mångfacetterade våldet
 - Skillnad mellan våld på en offentlig plats och våld i nära relationer
 - Dold brottslighet
 - De mest typiska kategorierna av våld, orsaker och konsekvenser
- AS 1 – primärsläckningsteori och -övning (4 lektioner, bilaga 5)
 - Identifiering av brandrisker
 - Brandsäker miljö
 - Utrymningssäkerhet
 - Släckningsutrustning och primärsläckning

- Kurs i heta arbeten (8 lektioner, bilaga 6)
 - Risker
 - Ansvar och skyldigheter
 - Säkerhetsåtgärder
 - Övningar
 - Slutprov
- Frivilligorganisationers verksamhet (12 lektioner)
 - Bli bekant med den frivilliga räddningstjänsten och en sökövning – VAPEPA (bilaga 7)
 - Säkerhetskurs för bostadsfastigheter – UPL / SPEK

Grundkurs för ordningsvakt (32 lektioner + AS1 och 4 h första hjälpen, bilaga 8)

- Teoridelen i enlighet med det utbildningsmaterial som Polisstyrelsen fastställt
- Övningar i användning av maktmedel i enlighet med det utbildningsmaterial som Polisstyrelsen fastställt
- Slutprov

2.3 Miljö och samhälle - YKS

Syftet med inriktningsalternativet Miljö och samhälle (YKS) är att uppmuntra människor att agera för naturen och miljön samt att lära sig mer om utmaningarna och lösningarna för miljöskyddet.

Inom miljöskyddsundervisningen granskar vi människans och naturens växelverkan särskilt genom de problem som människan för med sig samt lösningar till problemen. På lektionerna fördjupar vi oss i de egna konsumtionsvalen, såsom matens, rörlighetens och boendets inverkan på klimatförändringarna. Vi fokuserar också på djuren och vi funderar tillsammans på djurens ställning i samhället. De som deltar i YKS får bekanta sig med naturen i närområdet och lär sig grunderna för naturutfärder på den utfärds kurs som ordnas i samarbete med Suomen Latu. På vintern går utflykterna till de närliggande städerna till olika mål med miljö- och kulturessändningar, såsom anläggningen för avfallshantering eller Borgå gamla stad. När det gäller miljöskydd undersöks också olika sätt att påverka samhälleligt – både formella och informella. En särskild vikt läggs vid föreningsverksamhet.

De som deltar i YKS lär sig grunderna i oljebekämpning via praktik och teori. På lektionerna fördjupar man sig i bland annat nödvändig utrustning för skötsel av (inoljade) fåglar samt organisering av verksamheten. Civiltjänstcentralen har rätt att skriva ut WWF Finlands intyg över genomförd kurs åt dem som deltagit i kursen i oljebekämpning. Kursen ger beredskap att fungera som frivillig i WWF:s oljebekämpningsgrupper.

Under lektionerna som berör skydd av kulturessändningar bekantar vi oss med allas vår gemensamma kulturessändningar i hemlandet och utomlands. Målet är förutom att känna igen och värdesätta kulturessändningar också att förstå behovet av att skydda den i fredstid och i krissituationer.

Miljö och utveckling – 46 undervisningstimmar

- Miljöskydd (28 undervisningstimmar, bilaga 9)

- Bevara naturens mångfald
 - Naturförhållandet
 - Ekologiskt fotavtryck och att påverka det
 - Klimatförändringen och bekämpningen av den
 - Djurens ställning
 - Medborgarens påverkningsmetoder
 - Icke-våld (bilaga 10)
- Grunderna för naturutfärder (8 lektioner, bilaga 11)
 - Grundläggande information om naturutfärder
 - Skogsutfärd
- Information om utvecklingsländer och konsumtion (8 undervisningstimmar, bilaga 12)
 - Vad betyder utveckling, vad är utvecklingsländer?
 - Information som rör utvecklingsländer
 - Utvecklingssamarbete
 - Utvecklingspolitikens följdriktighet
 - Handel och utveckling
 - Medborgarens påverkningsmetoder, särskilt den politiska konsumtionen (bilaga 13)

Miljö säkerhet (18 lektioner)

- Oljebekämpning och behandling av oljade djur (10 lektioner, bilaga 14)
 - Oljetransporter och hotet om oljeolycka i Östersjön
 - Myndigheter inom oljebekämpning och ansvarsfördelningen
 - WWF:s frivilliga oljebekämpningsgrupper
 - Efter oljeolyckan
 - Att agera som gruppleddare
 - Bli bekant med oljebekämpningsutrustning och räddningsmyndighetens verksamhet
 - Praktiska övningar
 - Fågelrengöringsenhet, logistik och räddningsmyndighetens roll
 - Skötselprocessen för fåglar från infångandet till frisläppandet
- AS 1 – primärsläckningsteori och -övning (4 lektioner, bilaga 5)
 - Identifiering av brandrisker
 - Brandsäker miljö
 - Utrymningssäkerhet
 - Släckningsutrustning och primärsläckning
- Skydd av kulturregdom (4 lektioner, bilaga 15)
 - Finlands kulturregdom, vad består den av?
 - Haagkonventionen
 - Olika aktörer i skyddet av kulturregdom

- Hot mot kulturregdom
- Förstärkning av nationens kulturella identitet
- Identifiering av kulturregdomar i din närmaste omgivning
- Byggnadsarv, vårdbiotop
- Världsarv

2.4 Medborgarpåverkan – KAVA

Syftet med inriktningsalternativet Kava är att uppmuntra civiltjänstgörare till ett aktivt, deltagande medborgarskap. På lektionerna speglar vi våra egna värderingar mot både det finländska samhället och den internationella verkligheten. Civiltjänstgörarna får kunskaper, färdigheter och beredskap som stärker deras vilja och förmåga att delta i den samhällliga debatten och verksamheten för att påverka såväl situationen i hemlandet som i övriga världen. I undervisningen används utöver föreläsningar även olika metoder för deltagande samt självständigt skriftligt arbete.

I undervisningen om politiskt deltagande och medborgaraktivitet fokuserar vi på att granska viktiga problem i samhället, söka lösningar på problemen och reflektera över vår egen beredskap att agera. Den samhällliga verksamheten granskas ur många synvinklar – allt från röstning och partiverksamhet, föreningsverksamhet och frivilligarbete till konsumtionsval, demonstrationer och annan aktivism samt att påverka via konst. Målet är att så många som möjligt ska komma i kontakt med någon samhälllig påverkningsmetod som känns meningsfull för en själv. Centralt inom undervisningshelheten för politisk verksamhet är att förutom att bekanta sig med påverkningsmetoder också berätta om egna åsikter, respektfullt lyssna till andras kanske mycket avvikande åsikter samt färdigheter och beredskap inför förhandlingar. Dessa dialogfärdigheter övas under hela perioden genom diskussioner i par eller små grupper samt i undervisningsdiskussionen.

Den internationella omgivningen bekantar vi oss med bland annat ur perspektiven för mänskliga rättigheter, utvecklingsländerna och väpnade konflikter. Under lektionerna om mänskliga rättigheter behandlas situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i hemlandet och världsomfattande samt metoder att främja de mänskliga rättigheterna. Under lektionerna om utvecklingsländer funderar vi på orättvisan mellan det globala södra och norra halvklotet samt möjligheter och metoder att minska den. Inom studiehelheten om väpnade konflikter bekantar vi oss med kriget som fenomen, förändringstrender inom väpnade konflikter, regler inom krigföring, bakgrundsfaktorer till väpnade konflikter samt fredsarbete.

Politisk och samhälllig verksamhet (28 lektioner, bilaga 16)

- Grundläggande drag i det finländska partisystemet
- medborgarens påverkningsmetoder – formella och informella
- Dialogkonsten
- Föreningsverksamhet
- Politisk konsumtion (bilaga 13)

Hållbar utveckling och mänskliga rättigheter (16 lektioner)

- Kunskap om utvecklingsländer (bilaga 12)
 - Vad betyder utveckling, vad är utvecklingsländer?
 - Information som rör utvecklingsländer
 - Utvecklingsamarbete
 - Utvecklingspolitikens följdriktighet
 - Handel och utveckling
 - Socialt hållbar utveckling

- Mänskliga rättigheter (bilaga 17)
 - Vad är mänskliga rättigheter?
 - Historia av mänskliga rättigheter
 - FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och fördrag om mänskliga rättigheter
 - Övervakning och genomförande av mänskliga rättigheter i Finland och runt om i världen

Väpnade konflikter och konfliktlösning (16 lektioner, bilaga 18)

- Bakgrundsfaktorer, orsaker till och förklaringar till väpnade konflikter
- Grundläggande principer för internationell humanitär rätt (Genèvekonventionerna) och Röda korsets verksamhet
- Krigsförbrytelser, att reda ut dem, utdöma straff för dem och samhällets återhämtning
- Krigföringens psykologi
- Återuppbyggnad efter konflikter, uppbyggnad av människors säkerhet
- Filosofi och principer för icke-våld (bilaga 10)

2.5 Förebyggande av våld – VÅKE

Inriktningsalternativet för förebyggande av våld tillkom år 2011 som en permanent del i inriktningsalternativen inom civiltjänstens utbildningsperiod. Programmet för bekämpning av våld mot kvinnor, som var en del i regeringens jämställdhetsprogram, sporrade till att grunda utbildningsinriktningen. I dag fungerar utbildningsinriktningen separat från det program som redan har upphört, men utbildningsinnehållet följer fortfarande det tvärssektoriella programmets principer för förebyggande av våld.

Målet med inriktningsalternativet för förebyggande av våld är att vägleda civiltjänstgörarna att identifiera och förebygga våldsamt beteende. Syftet med det är också att främja välbefinnande i vardagen både på individnivå och i vänskaps-, partnerskaps- och uppfostringsrelationer. Utbildningsperioden ger civiltjänstgöraren beredskap att bistå yrkespersoner i arbeten inom fostran och socialarbete, till exempel på daghem, i skolor och ungdomsverksamhet.

Inriktningens utbildningsinnehåll består av två huvudhelheter: kunskap om våld och självkännedomsfärdigheter. Ibland genomförs även social- och hälsovårdsbranschens säkerhetskortsutbildning.

Kunskap om våld (34 lektioner, bilaga 19)

- Definition och klassificering av våld
- Uttrycksformer för våld
- Orsaker till och konsekvenser av våld
- Barnskydd
- Rusmedel
- Medling
- Mänskliga rättigheter, barns rättigheter (bilaga 17)

Självkännedom (26 lektioner, bilaga 20)

- Självkännedom och självkänsla
- Emotionella färdigheter
- Interaktionsfärdigheter
- Parförhållande
- Sexualitet
- Mindfulness
- Könstereotyper

Social- och hälsovårdsbranschens säkerhetskortsutbildning (8 lektioner)

- Identifiering av risker på arbetsplatsen
- Arbetstagarens roll som riskförebyggare
- Teori och övning för primärläckning, kursprov

2.6 Vardagssäkerhet – ATU

Syftet med inriktningens utbildning är att erbjuda civiltjänstgöraren kunskap om samhällets och individens beredskap för olika undantagstillstånd samt förbereda tjänstgöraren att hantera olika säkerhetsutmaningar i vardagen. Under lektionerna granskas olika utmaningar inom vardagssäkerheten och tjänstgöraren lär sig att ta i beaktande sin egen och andras säkerhet i olika situationer.

Tjänstgöraren studerar under perioden hur samhället fungerar under störningar i normaltillstånd och i undantagstillstånd. Under perioden övar man att kartlägga risker, göra räddningsplaner, förbereda sig inför olika kriser och man får även bekanta sig med olika kris- och räddningsorganisationer.

Under perioden genomgår tjänstgöraren bland annat FRK:s första hjälpen-kurs FHJ2, primärläckningskursen AS1 samt social- och hälsovårdens säkerhetskortsutbildning. Därtill bekantar man

sig med frivilliga räddningstjänstens verksamhet i uppgifter som stödjer olika myndigheter samt funderar över eget och andras beteende och stödjande i kriser.

Målet är att ge tjänstgöraren kunskap och färdigheter som behövs för att förhindra, hantera och klara av olika exceptionella situationer såväl i arbetslivet som i privatlivet.

Utbildningsperioden ger tjänstgöraren beredskap att fungera i olika olycksfalls- och farosituationer samt kunskap att agera förebyggande genom att bedöma och minska risker i olika arbetsuppgifter och i hemmet.

Samhällets och samfunds beredskap (25 lektioner)

- Beredskap i samhället (6 lektioner, bilaga 21)
 - samhällets säkerhetsstrategi
 - övergripande säkerhetsnätverk
 - tryggande av samhällets livsviktiga funktioner
 - försörjningstrygghet
- Räddningsplan (8 lektioner, bilaga 22)
 - identifiering och bedömning av faror och risker
 - förebyggande av olyckor
 - anvisningar för att undvika farosituationer och instruktioner för olika farosituationer
 - utarbeta en räddningsplan för en bostadsfastighet eller ett evenemang
- Säkerhetskurs för bostadsfastigheter (7 lektioner, UPL)
- VAPEPA: grundkurs (4 lektioner)
 - bli bekant med den frivilliga räddningstjänstens verksamhet

Individuell beredskap (38 timmar)

- Första hjälpen fortsättningskurs (16 lektioner, FRK, bilaga 23)
- Social- och hälsovårdsbranschens säkerhetskortsutbildning (8 lektioner, SPEK)
- AS1 primärsläckningskurs och brandsäkerhet (6 lektioner, SPEK)
- Grundkurs i sökning/sambandsgrundkurs/grundkurs i förstavård (8 lektioner, Vapepa) ELLER
- Medvetenhet om missbruk och barnskydd (8 lektioner)